Till Angelica B. från Hanna Hermansson
och Wilhelm H:n

1884–88

Kemi 17 Maj 1884.

Kära Angelika!

För Angelikas bref liksom för Ernsts vackra dikt och Elofs bild, hvilka alla voro mig så kärkomna och derföre med tacksamhet emottogos tackar mitt hjerta. Jag hoppas mig ej göra Angelika emot genom att tillsända Angelikas bref på ett kort lån till Sally som genast återsände och besvarade det och för att Angelika må få något slags intryck om Sally tillsänder jag hennes bref. En sann, ödmjuk och tjenande varelse är hon och vinner mycket vid närmare umgänge. Så funno Mamma och jag i vintras, då hon var gäst hos oss i några veckors tid. Hon

af sen Angelika och honom. En lefvande föreställning fick jag genom fotografikortet om Elof som synes ega kraft i arm och kraft i barm och med Guds hjelp bli en man som kan något våga och utstå för det goda. Roligt skall blifva på träffa och språka med denna hurtige ungdom.

På grund af Angelikas önskan sänder jag "saga om Finlands sjöar" två verser voro skrifna inom hvarandra så som synes i slutet d. v. s. den tredje från och med den (den ena var väl öfverstruken men jag skrifver nu en trogen kopia desta versen). "Den sista Häggblomman" som H nedskref efter ett besök till hans kära Vålmari sänder jag ock. Till hafsstranden går han ofta för att drömma bort den ena timmen efter den andra. Det kan göra oss så ondt om H stackars ty till följd dels af sitt uppbrusande högmodiga sinne dels af en öfverdrifven känslofullhet får han redan nu som ung vidkännas mången lidandets stund. Äfven sänder jag nu af Augusta gjord afskrift af en dikt utan öfverskrift.

Hem gerna hade jag ej undanbedt Angelikas bild som mer än de flesta anar mig. Synbart att ega. Jag har den ej.

uppträdde ej som en gäst, utan som en god, anspråkslös, tjenande dotter och tillvann sig allas kärlek äfven Pappas. Af hennes bref synes de hinder, som möjligen kommit och hvaraf hon förstår, att det var ej är Guds vilja att hon fara från sitt hem. Det är ett i andeligt afseende rikt välsignadt hem. ~~Mod~~ Nu före för 10 år sedan modrens gripande omvändelse till Gud ~~följde~~ skedde Sallys och kort derefter faderns och de båda syskonens, Emils nu prestvigd samt Almas, som nu bor i Sholm för att sköta helsan samt lära sig språk samt fortgå i musik. Alma är förlofvad med en allvarlig yngling Jakobsson, som i vinter vistats i England. För Alma vore det visst godt att någon gång få komma till Angelika på en stund. Så se om ej Gud ett annat år vill sammanföra Angelika och Sally. Jag tror I blifven hvarandra till inbördes hugnad. Sally har med

sin fader gjort resor i norra Norge och i norra Ryssland. Det är lustigt höra henne berätta sina reseintryck. Hon hade förr en vän, som i ovanlig grad egde diktens gåfva. Denna älskliga Isa Asp vissnade i sin ungdoms vår. Genom Sally har likasom hennes dikter hennes minne blifvit bevarade åt allmänheten. Sally kan ej tala om sin Isa utan tårar. Jag tycker Sally äfven för Ernsts skull passade så väl i Angelikas hem, och nog tror jag hon funne sig väl, ty hennes behof är att gifva, och en sådan blir ju alltid älskad. Dessutom är hon af redigt och uppfriskligt sinnelag, frisk som en vårflägt tyckes det mig. Jag har haft mycket att lära af Sally. Kanske jag nu åter blir för mångordig i fråga om Sally derföre slutar jag detta ämne.

Det var mig ett verkligt nöje få läsa hvad Ernst diktat. Huru innerligen kärt hade det ej varit få hitvänta i sommar

vet jag ännu ej hvad jag skall svara. Ursäkta mig därför min vän att jag är så vankelmodig och ej kan svara nu genast, emedan jag tänker att då min bror kommit, hvilket sker innan kort jag då också bättre kan afgöra denna sak.

Här befinna vi oss nu på Maikkila sedan en vecka. Men för öfver en vecka sen hade jag ett bref nästan färdigskrifvet till dig men så kommo de sista flyttnings bestyren, och brefvet blef oafslutadt. Känslan som jag erfor vid inträdet här var att något ovanligare än eljest, man kom att tänka på hvad som möjligen kommer att träffa en här i dessa nya förhållanden och det var ju ej underligt om man närde en önskan att gå framåt under detta nya lif.

Du nämner i ditt bref några ord om våra finska förhållanden och striderna i mitt fosterland. Säg ej att du talar i "hvitska" ty det är angenämt att utbyta tankar, om man också har olika uppfattning i en sak, det är mig en såväl nyttig som nöjsam sak att utveckla mina åsigter och grunderna till dem. Du säger, att de båda språken kämpa om herraväldet; man kan dock ej säga att så är; striden gäller egentligen ej blott detta: skall svenskan stå kvar såsom den vesterländska kulturens banerförare i Finland eller ej.

Maikkila den 5 juni 85.

Det sägs att när Vettern i storm upprörs
Och vågsvallet vildt emot stranden föres
Då hvilar ock ovädret svart såsom natten
På Genfersjöns* vatten.

Det sägs att en bölja djupt in i jorden
Förbinder med skogssjön högt uppe i norden
De schweitziska sjöar i solvarma söder
Där vindrufvan glöder.

Så är det väl ock uti människo världen
Där tankefrön gro uppå sanningens härdar
Där går en svallvåg själar emellan
Från urenhets källan.

I djupet det sjöarnas samband är knutet
Men själarnes dragning går oafbrutet
Med människoanden gudomliga gåfvan
Den vägen där ofvan.

En helsning från ännu stelfrusna marker
Till grönskande stränder och löfklädda parker

* Jag kommer ej så noga ihog om det är Zürichersjön, är det så så behagade du ursäkta mitt misstag

Af en som kanner en vis mening
En "sambandets" ämne

En helsning från kyliga Bottenlanden
Där vågen isbindes så länge vid stranden
Till vännen som vårliga linder dölja
Vid Mälardbölja

En kväll då jag var fattad af ett starkt begär att besvara ditt så kärkomna bref och råkade befinna mig på promenad i skogsdungen utanför staden, så flögo tankarna för mig hit och dit, men resultatet af min vandring blef ofvanstående rader hvilka jag för att kunna sända dig såsom ett uttryck, om ock svagt, af min vänskap skyndade att uppteckna. Jag säger vänskap emedan jag känner mig hysa sådan för dig, huru egendomligt det än är att jag säger så åt en som jag är bekant med blott genom bref och "par renommé" d.v.s. genom Mamma.

Och nu en hjärtlig tacksägelse för ditt bref som blef mig en i sanning kär gåfva. Jag var nog djärf att bryta isen och jag vill blott i förbigående nämna om att om du ej låter det frysa till, så gör jag det ännu mindre. Djupt öfverraskad och angenämt förundrad blef jag af din mors så utomordentliga godhet att inbjuda mig till Edert Aresjö i sommar. Jag vet ej i sanning ej, hvad jag skall svara på en så förvånande vänlig inbjudning och jag har under dessa två veckor hållit ej ännu kunnat komma till klarhet uti, om jag kan antaga detta lockande och synnerligen vänliga förslag. Jag ber dig emellertid framföra min vördnadsfulla tacksägelse åt din goda moder.

Skälen, hvarför jag är oviss äro de som jag nu vill utveckla för dig.

I sommar samlas vi syskon här på Maikkila i större antal än på många år. Såväl min bror med hustru och min gifta syster från Lappmarken som mina båda yngsta syskon komma hem hvar från sitt håll. Komma de alla att stanna en längre tid in på sommaren så skulle det kännas mig svårt att skiljas vid mitt hem i synnerhet som jag alltid känt skilsmässan från Mamma svår. En annan orsak är den, att jag fruktar det ett så oroligt element som jag skulle störande inverka på Ert efter alla beskrifning så lugna och behagliga lif på Aresjö. En ofantlig lust har jag att begagna mig af denna inbjudan och i denna stund

Kemi, Maikkila 13 Maj 1886

Kära Angelika!

Med sista post ankom Angelikas välkomna bref, hvarföre jag sänder ett hjertligt tack. Det känns godt att ej allt för länge behöfva vänta på bref från dem, med hvilka man har mycket gemensamt. Att mötas med det sanna deltagandet under lifvets lidanden ~~och~~ strider o, huru dyrbart! Jag ville bevara och vårda den vänskapens gåfva, som är en evighetens gåfva. I mitt sista bref besvarade jag ej Angelikas

tingen" känts djupt gripande. Nog är jag skuld till, att Wilhelm kom att läsa denna bok. Mig har han sagt, att han genom läsningen af Rydberg räddats från djupare tvifvel.

Angelika undrar, om Ernst genom sina uttalanden i språkfrågan fjernat Wilhelm från sig. Det tror jag ej, ty Wilhelm har varit glad åt, att han fått bref af Ernst. Ledsamt om han ej besvarat det. Tröghet till brefskrifning, men ej likgiltighet för Ernst, är väl orsaken dertill. Hvad ~~Ernsts~~ uttalanden beträffar, tycktes de mig så förståndiga, att det var mig ett nöje att höra dem. Att det dock tyckes vara femna-

frågor. Derföre var min afsigt
att snart fortsätta med besva-
randet af brefvet men min tan-
ke förverkligades dock ej. An-
gelikas frågor går jag nu att besva-
ra. Till först vill jag säga att
vi äro innerligen tacksamma
för önskan att vilja se Wilhelm
hos Eder hvarföre Föräldrarne
bedja mig framföra sin
tacksägelse. Om några dagar
är vår Wilhelm hemma hvar-
förinnan jag ej kan säga nå-
got om hans resa. Genast vid
sin hemkomst skrifver han
väl närmare om denna sak.
För honom vore det ej en rin-
ga förmon att få njuta af
Edert goda umgänge serskildt
nu, då han något litet bör-
jat lyssna till andras tan-

kar öfver lifvets frågor. Ro-
bert har mycket bekymrats öf-
ver Wilhelms läsning af [några af] Rydbergs
skrifter. "Så länge bönens band
med Gud ej är brutet, miss-
tröstar jag ej," har jag svarat.
Wilhelms lugnande ord "varen ej
oroliga för Eder Wilhelm, derföre
att han läser Rydberg o.s.v." gjorde
oss riktigt gott. Min redliga
broder Robert, som är så strängt
ortodoxistisk, att han har miss-
tro [äfven] till Beck, torde kanske
misstaga sig i [uppfattandet och] tillvägagåen-
det med Wilhelms religiösa
behof. Sedan I nu veten, att
Rydberg är en af W:s älsklings-
författare var Angelikas
inbjudan dubbelt välkom-
men. Mig har Rydbergs"
bibelns lära om de yttersta

Jag har för mitt inre välbefinnan-
de skull måstat undandraga
mig umgänget med laestadia-
nerna. Vid närmare beröring
med dessa väckta har jag allt
mera lidit af den ytliga kristen-
domsförkunnelsen och har der-
före på öfver 1 år ej kunnat
åhöra ett enda föredrag. Gör
det att undra på att Johansson
var djupt bedröfvad öfver laesta-
dianismens följder. Måtte han
blott ej tillgripa yttre tvångs-
medel att förhindra laestadi-
anska talare från föredrags
hållande såsom några
frukta. Vår stackars Emmi
är ett af de många sorgliga
resultaten af laestadianska
planteringskonsten. Oaktadt
själskraften synes bruten för-

manernes hufvudsträfvan
att utdrifva svenskan och
att de nu dag för dag allt
mera nå sitt mål, det
märker man mer och mer.
Att Finland ej härigenom
förs framåt, det känna
svekkomanerna djupt och
arbeta derföre om ock få-
fängt att bevara och förval-
ta ett dyrbart arf. Angelikas
uttalande ord om att fin-
skans dödande vore ett
lösande af sig från min-
nenas välsignelser vore
ett sannt och innerligt
uttryck af vara känslor.
Förhållandena inom vårt land
synas gestalta sig så, att man
med bäfvan går framtiden
till mötes. Utsigten om det

eviga riket åtbjuder sig i
stället manande till trogen
kamp för dess vinnande.
För att målet sträfva vi
ju gemensamt om ock till
det yttre åtskilda. Ack
att vi underlåtta de kampen
för hvarandra, ty så är
ju vår gemensamme Må-
stares vilja. Jag tackar, att
Angelika låter mig få höra
något om sig. Att Guset
upptäcker och dömer för
att i oss det, som är nedan-
efter för att åfven fugöra
oss deraf, det få vi ju
vara tacksamma för. Må
vi alltmera lära älska Guset
och det sanna lidandet, som
det framkallar. O att jag
y ofta vore så lidandes

skygg, huru mången evighetsflykt
hade då ej skänkts mig! Dock
fortsätter Gud ännu i trohet
sin uppfostran med mig
lärande mig känna alltmera
mitt intet för att fördjupa
behofvet efter Honom.
En fägnad var oss sam-
mantraffandet med Johans-
son för några veckor sedan un-
der hans resa till Lappmarken,
der han hållit biskopsvisi-
tation i 8 af landets nordli-
gaste församlingar. Han dröj-
de blott några timmar hos oss,
men det var mig dock som
en god helsning från åfvan.
Då Mamma och jag stå ~~i~~ mestan here
ensamma, är det så mycket
dyrbarare någon gång få
träffa en, som förstår oss

trakt. Robert är svag af och van vid fotvandringar uppför höjderna, men Annas helsa tål ej dervid. Anna, som skrifver vid samma bord som jag och som genom oss hört om Angelika beder om sin obekanta helsning. Anna är här i Helsingfors likasom Angelika i Stockholm åtminstone förr var det medlem af bestyrelsen för Diakonissanstalten. Lina Snellman, föreståndarinnan för D. anst. i Hfrs synes f. n. vara betryckt af mångahanda bördor och Anna tager med hjertat del i hennes bekymmer.

Mamma och Robert sända sina helsningar till Angelika och Wilhelm. Minna återtar

hafva kommit Wilhelm till be-
svär mera än jag velat. Af
hjertat tackar jag för Wilhelms
stora godhet mot mig och
hvarföre jag är riktigt
generad, då jag förstår
huru mycket obehag och be-
svär härigenom åstadkommits.
Gud löne honom för allt
hvad han varit och gjort
för mig likaså min kära
Angelika, som jag alltid
bevarar i kärt hågkomst.
Måtte jag på något vis kun-
na tjena Eder. Ja Gud bevare
oss genom Jesum att vara till
samman evighetshjelp för hvarandra
under vandringen uppåt.
Helsa hjertligen Wilhelm, Knut
och Olof Seim

Angelikas tacksamma
Nanna

Kemi den 29 aug 87.

Min goda värderade Tant!

Icke mindre än sju månader ha förflutit sen dess jag mottog Tants kära bref. Många gånger har lusten att sända några erkänslans rader gripit mig, men fruktan att synas på något sätt påflugen afhöll mig

det är, blott det att orten Forssa dit jag kommer är en fabriks ort samt att min elev är en 12årig gosse. Vilkoren äro ganska förmånliga, näml. fritt vivre 1000 mark per år samt eget stort rum. Läseåret blir ungef. 8. månader Endast en dag har jag att vara hemma nu mer. Ofrivilligt kommer min tanke att dragas litet åt till de sista dagar jag till

först från att realisera den-
na min tanke till dess
mina ögon här hemma
fråntogo mig denna frukten,
och då hade ren flere
månader förflutit. Då
min syster Augusta nu
emellertid kom med hjert-
liga och vänliga Aresjöhäls-
ningar till Norden, så
drogs jag af minnets och
känslans makt till mitt
skrifbord för att ännu
underhålla sambandet
med den kära svenska
stranden och med dem

som gjort dess hugkomst
så värdefull.

I mitt bref till far-
bror nämde jag säkert om
att jag hade s. k. aka-
demisk kondition hos en
familj Hagelstam i Hel-
singfors. Ja mycket har
nog händt mig sen dess
jag skiljdes från Aresjö.
Nu har jag antagit en
informatorsplats på lan-
det hos en familj Meyer
i Södra Finland. Jag
har ej den ringaste aning
om hvad för en familj

att gå ut så ensam som
jag förr aldrig gått, ty
på Forssa har jag ej
ända bekant. Men huru
många ha ej gjort det sam-
ma före mig!

Sina hjärtligaste hels-
ningar sända Mamma
och Nanna. Till Ernst
har jag förut afskickt att
skrifva, men till farbror
ber jag att få framföra
mina vördnadsfulla hels-
ningar.

Och så ännu ett varmt
tack för det sista brefvet

bragte vid Vermdöns
tjusande vackra stränder.
Jag kan säga att jag
mer än en gång sändt
en saknadens ja ve-
modets tanke öfver Bot-
tenhafvet från vårt dy-
stra trogna Finland till
det lifliga och solljusa
svenska moderlandet och
dess kära vänliga inne-
byggare. Ju längre tiden
skridit desto flere bilder
ha ur min hugkomst dykt
upp ur det behagliga lif
jag förde på Ängsjö. Jag

äfventyrs för all annan vänlighet frambäres
af tants tacksamt tillgifne Vilhelm H-son.

ser så väl framför mig
alltsammman, ekobergeт till
vänster, tempelberget till
höger och vattnet glittrande
mellan träden rakt fram
Och så ser jag tant
och farbror och gossarna
antingen på verandan
eller på gungbrädet
utanför huset och då
gör jag alltid i tankarna
en kort visit där borta.
Men varmt och godt
kans det att få tänka
sig att detta; det är så-
kert det.

En kär och angenäm
sommar ha vi fått till-
bringa tillsammans här hem-
ma på Mäkkila. Bror
Robert med fru vistades
här två månader och efter
Augusti fingo vi ha här
några veckor så att vi
en tid alla voro samlade
så när som på Maria
hvilket ej hänt på mest
tio å 15 år. Alla ha nu
rest utom jag och efter
jag har ju ej mer lång
tid att tillbringa bland
mina egna. Så blir det

svulnaden utbredde sig alltmera uppåt axeln, och då armen är sjuk och tung och det allmänna helsotillståndet svagt, vill man i tid söka åthöra hvad som är att iakttaga i det ena som andra fallet.

Så gåg ej miss om det var Riddaregatan (eller ej adres- serna jag Riksarkivet.

Tör Ernst och Elof min hjertliga helsning

Torneå 17 Nov. 1888

Kära Angelika!

Innan jag hemreser från Torneå och Haparanda, att jag rest för att rådfråga läkarena med anledning af den bekymrande tilltagande svulnaden i Mammas armen, skyndar jag att säga några ord från mitt hjerta. ~~Vi få och afsända~~ Posten kommer till och far från oss blott en gång i veckan, så man derföre får passa på tillfället att skrifva, så ofta det gifves

i att brefemottagaren ej må be-
höfva vänta allt för länge.
För Mammas skull måste
jag nu skynda hem, och
derföre blir detta helt kort.
Emottag hjertats innerliga
tacksägelse för kärlekens
deltagande, uttryckt i de
uppmuntrande, dyrbara
orden och den stora gåf-
van, hvilka rörde oss djupt.
Mamma, nedlagd på sjuk-
bädden, grät, salunda påmint
om Guds kärlek åfven ge-
nom trogen vänskaps
hjertedeltagande. Hon vill
sända Angelika och Vilhelm
sin innerliga helsning och tack-
sägelse. Gud välsigne Eder
för det dyra medlidandets gåf-
va, en verklig lindring i bedröf-

velsen. Gud sätter oss nu i
en smältugn. Många slags
bekymmer hafva under des-
sa månader kommit samti-
digt. Måtte smältningen ej
vara förgäfves utan bära
frukt till Jesu förherrligan-
de. Hjelpen oss med för-
böner hvarom beder tacksam-
ma barnen

Nanna.

Tant Nicander, ~~hos~~ hvilken
jag som hastigast nu besökte
och af hvilken jag haft ett
par uppköp att göra, sänder
Eder båda sin hjertliga hel-
sning. Nu farväl, jag skall
nu skynda hem. Läkaren
hoppades sveltnaden med
tiden skulle gifva sig. Då